

Centraal Planbureau

CDA partijhoofdstuk

Keuzes in Kaart 2022-2025

CPB

maart 2021

3 CDA

Het CDA kiest voor een lastenverlichting voor gezinnen en extra defensie- en zorgintensiveringen, samen met een lastenverzwaring voor bedrijven. De partij verhoogt het defensiebudget, maar intensiveert ook in een inkomensafhankelijke basisbeurs in het (hoger) onderwijs. In de zorg intensiveert het CDA in een bestuurlijk akkoord voor hogere lonen en in de sociale zekerheid stijgen de overheidsuitgaven onder andere door hogere AOW-uitkeringen. De lasten voor gezinnen worden verlaagd via een tariefsverlaging van de eerste schijf van de inkomstenbelasting. De lasten voor bedrijven worden verzwared via een verhoging van het hoge tarief in de vennootschapsbelasting en een verkorting van de eerste schijf.

De intensiveringen en lastenverlichting geven de komende kabinetsperiode een bestedingsimpuls aan de economie die leidt tot hogere groei en lagere werkloosheid, maar ook een lager EMU-saldo. Met het beleidspakket neemt de werkgelegenheid zowel in de collectieve sector als in de marktsector toe, deze extra binnenlandse vraag zorgt voor meer bedrijfsinvesteringen. Ondanks een toename van het arbeidsaanbod door onder andere een quotum voor doelgroepbanen leidt dit tot een lagere werkloosheid. Het EMU-saldo daalt, de macro-economische doorwerking dempt echter het effect. Het beleidspakket van het CDA zorgt voor een mediane koopkrachtstijging voor alle inkomensgroepen.

Op de lange termijn stijgt de inkomensgelijkheid, terwijl de financiële lasten voor toekomstige generaties toenemen. Door het nivellerende beleidspakket neemt de inkomensgelijkheid toe. De structurele werkgelegenheid neemt toe, onder andere door de flexibilisering van de AOW-leeftijd: gemiddeld werken ouderen hierdoor langer door. Ondanks de extra belastinginkomsten zijn de overheidsinkomsten structureel lager dan de overheidsuitgaven, waardoor de financiële lasten voor toekomstige generaties toenemen.

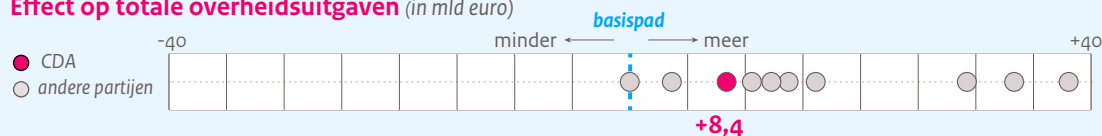
CDA: uitgaven- en lastenbeeld

Budgettair overzicht van het partijprogramma van het CDA in 2025 ten opzichte van de situatie als er in de komende regeerperiode geen beleid zou wijzigen (basispad)

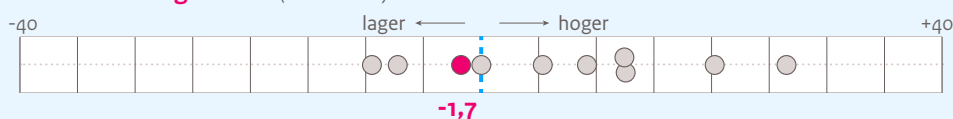

Overzicht

Effect op totale overheidsuitgaven (in mld euro)

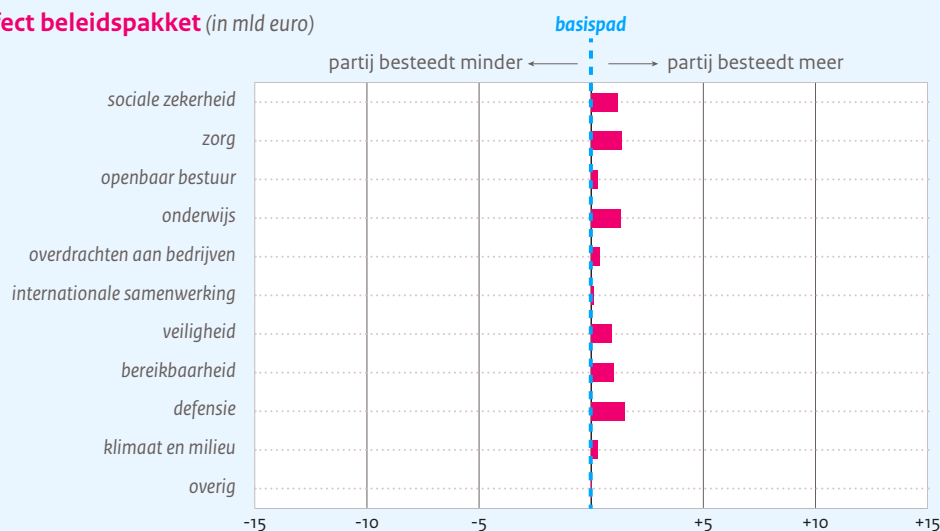

Effect op totale beleidsmatige lasten (in mld euro)

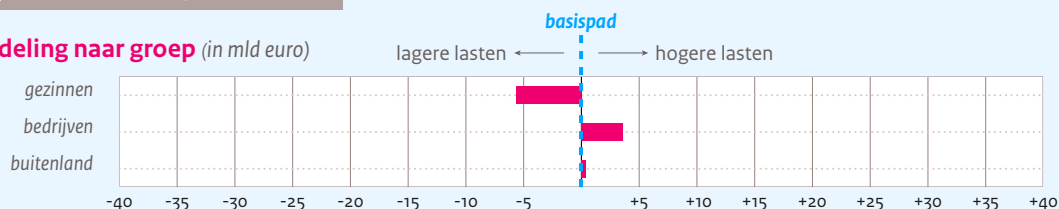
Overheidsuitgaven 2025

Effect beleidspakket (in mld euro)

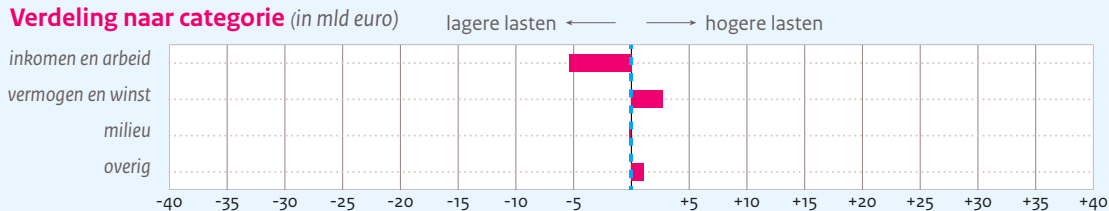

Lastenverdeling 2025

Verdeling naar groep (in mld euro)

Verdeling naar categorie (in mld euro)

Basispad

Het basispad is de verwachte ontwikkeling bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over basispaden zie hoofdstuk 12. Download [databestand Keuzes in Kaart 2022-2025](#)

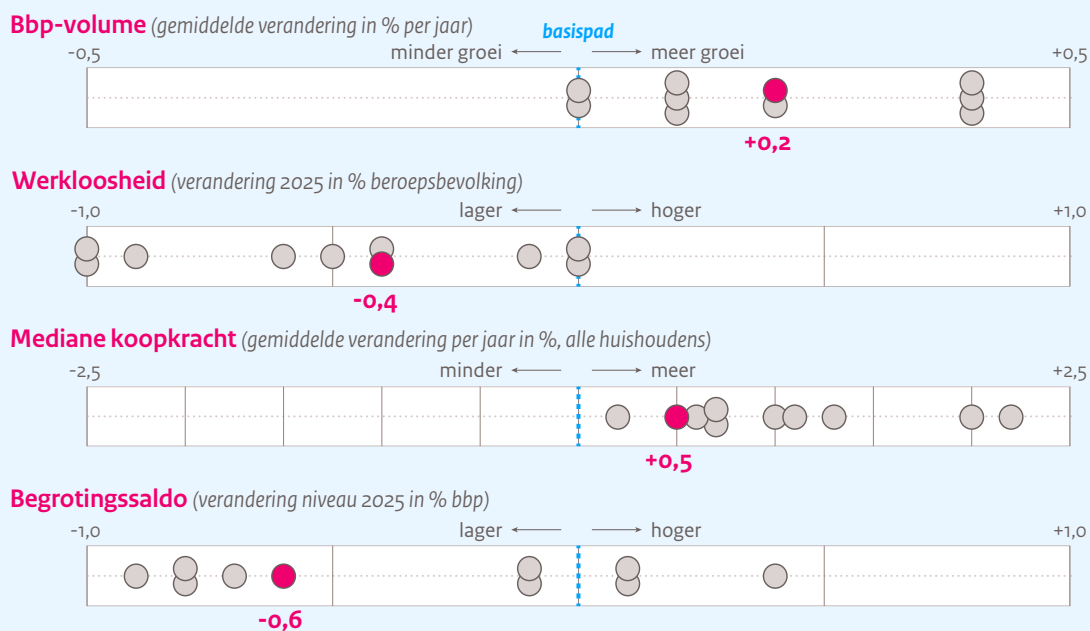
CDA: economische effecten

Overzicht van de effecten van het partijprogramma van het CDA tijdens de komende regeerperiode (middellange termijn) en daarna (lange termijn)

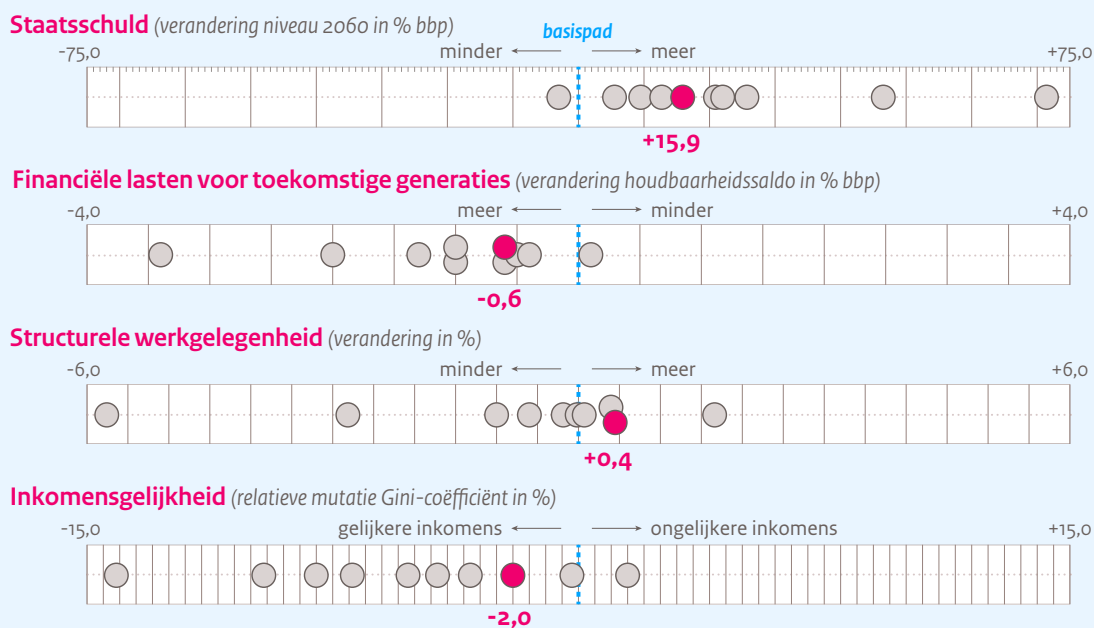

Effecten op middellange termijn (2022-2025)

● CDA
○ andere partijen

Effecten op lange termijn

Basispad

Het basispad is de ontwikkeling die het CPB verwacht bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over de basispaden, zie hoofdstuk 12.

De data van de figuren kunt u downloaden via cpb.nl of via deze link: [databestand Keuzes in Kaart 2022-2025](#)

3.1 Overheidsbegroting

Het beleidspakket van het CDA verhoogt de overheidsuitgaven met 8,4 mld euro en verlicht de beleidsmatige lasten met 1,7 mld euro. Dit zijn ex-ante mutaties, dat wil zeggen zonder de macro-economische doorwerking. Deze paragraaf bespreekt de budgettaire consequenties van het pakket van het CDA voor de overheidsbegroting op hoofdlijnen, een volledig overzicht van alle maatregelen is te vinden in de bijlage. Alle in deze paragraaf genoemde getallen zijn ten opzichte van het basispad, tenzij anders aangegeven.

In 2025 verhoogt het CDA de overheidsuitgaven per saldo met 8,4 mld euro ten opzichte van het basispad. De netto intensiveringen betreffen met name defensie en zorg.

Tabel 3.1 Effecten op de overheidsuitgaven van beleidspakket CDA

	Basispad		Netto intensivering beleidspakket	Beleidspakket + basispad	Basispad	Beleidspakket + basispad
	mld euro 2021	2025	2025	2025	% per jaar 2022-2025	
Sociale zekerheid	102,0	105,4	1,2	106,6	0,8	1,1
Zorg	84,8	92,7	1,4	94,1	2,3	2,6
Openbaar bestuur	80,3	79,3	0,3	79,6	-0,3	-0,2
Onderwijs	41,9	43,2	1,3	44,5	0,7	1,5
Overdrachten bedrijven (a)	33,5	12,8	0,4	13,2	-21,3	-20,7
Internat. samenwerking	15,7	13,7	0,1	13,8	-3,4	-3,2
Veiligheid	13,7	13,1	0,9	14,0	-1,1	0,6
Bereikbaarheid	12,3	14,7	1,0	15,7	4,5	6,2
Defensie	11,1	10,7	1,5	12,2	-0,9	2,4
Klimaat en milieu (b)			0,3	0,3		
Overig (b)			0,0	0,0		
Totaal uitgaven	395,3	385,6	8,4	394,0	-0,6	-0,1
(a) De ontwikkeling van de overheidsuitgaven in het basispad wordt sterk beïnvloed door het opwaartse effect van de corona-uitgaven in 2021. Dit speelt vooral bij de functie overdrachten aan bedrijven.						
(b) Voor de functies Klimaat en milieu en Overig is geen basispad gespecificeerd, enkel de effecten van het beleidspakket worden gerapporteerd.						

Het CDA intensificeert per saldo 1,2 mld euro in de **sociale zekerheid**. Dit komt vooral door de uitbreiding van het aantal beschutte werkplekken en het verhogen van de AOW-uitkering. Het CDA schaft de kinderopvangtoeslag af en vervangt deze door directe financiering van kinderopvanginstellingen. Op de **zorg** intensificeert het CDA per saldo 1,4 mld euro. Dit komt vooral doordat de lonen in de zorg middels een bestuurlijk akkoord worden verhoogd (zie paragraaf 3.2). Het CDA intensificeert 0,3 mld euro op **openbaar bestuur**.

Op **onderwijs** wordt voor 1,3 mld euro geïntensiveerd. Een inkomensafhankelijke basisbeurs wordt ingevoerd voor studenten in het hoger onderwijs en een persoonlijke leerrekening wordt geïntroduceerd. Aan

overdrachten aan bedrijven wordt in 2025 per saldo 0,4 mld euro meer besteed. Het CDA intensificeert per saldo 0,1 mld euro op **internationale samenwerking**. Het CDA wil per saldo 0,9 mld euro meer uitgeven aan **veiligheid**. Op het terrein van **bereikbaarheid** komt het CDA tot een netto intensivering van 1,0 mld euro. Extra bestedingen aan infrastructuur en de uitvoeringskosten van de kilometerheffing verhogen de uitgaven. Het CDA wil per saldo 1,5 mld euro meer uitgeven aan **defensie**. De partij verhoogt het budget van defensie hiervoor. Het CDA wil in 2025 per saldo 0,3 mld euro op **klimaat en milieu** intensiveren. De **overige** uitgaven blijven per saldo ongewijzigd.

Het beleidspakket van het CDA leidt tot een stijging van de werkgelegenheid in de **sector overheid** van 0,9% per jaar ten opzichte van het basispad. Dit komt vooral door de uitbreiding van beschutte werkplekken en intensiveringen in defensie en veiligheid. Als gevolg van het beleidspakket vindt in de **zorgsector** een stijging van de werkgelegenheid plaats van 0,1% per jaar ten opzichte van het basispad.

Tabel 3.2 Werkgelegenheidseffecten bij de overheid en zorg van beleidspakket CDA

	Basispad	Basispad	Effect	Beleids­pakket +
	mln gewerkte uren, 2021	% per jaar, 2022-2025	beleids­pakket	basispad
Sector overheid	1610	-0,1	0,9	0,9
Zorg	1850	2,3	0,1	2,4
Overheid en zorg	3460	1,2	0,5	1,7

Het CDA verlicht de **beleidsmatige lasten** in 2025 met per saldo 1,7 mld euro ten opzichte van het basispad. **Gezinnen** betalen per saldo 5,7 mld euro minder belasting en premies. Deze lastenverlichting is voornamelijk het gevolg van de tariefsverlaging van de eerste schijf van de inkomstenbelasting. Voor **bedrijven** stijgen de beleidsmatige lasten per saldo met 3,6 mld euro. De lastenverzwaring wordt onder meer verklaard door het afschaffen van de Baangerelateerde Investeringskorting (BIK) en de daaraan gerelateerde reservering, het verhogen van het hoge vpb-tarief naar 27% en het verkorten van de eerste schijf van de vpb tot 200.000 euro. De lasten voor bedrijven worden onder andere verlicht door de afschaffing van de verhuurderheffing. De beleidsmatige lasten voor het **buitenland** worden per saldo met 0,4 mld euro verhoogd.

De beleidsmatige lastenverlichting van 1,7 mld euro is ook op te bouwen vanuit de verschillende lastencategorieën. De lasten op **inkomen en arbeid** worden per saldo met 5,4 mld euro teruggebracht. Dit komt voornamelijk door de tariefsverlaging van de eerste schijf in de inkomstenbelasting. De lasten worden vooral verzwwaard door de omzetting van aftrekposten in heffingskortingen. De lasten op **vermogen en winst** worden per saldo met 2,7 mld euro verzwwaard. Deze lastenverzwaring wordt vooral verklaard door de tariefsaanpassing en verkorting van de schijflengte in de vpb, en het afschaffen (van de reservering) van de BIK. De lasten worden vooral verlicht door de afschaffing van de verhuurderheffing. De belastingen op **milieu** worden door het CDA per saldo verlicht met 0,2 mld euro. Onderliggend wijzigt het CDA mobiliteitsbelastingen, door onder andere een verlaging van de bpm, de afschaffing van de motorrijtuigenbelasting voor elektrische voertuigen (EV) en de invoering van een kilometerheffing voor EV's. Het CDA verhoogt per saldo de **overige** lasten met 1,1 mld euro. Hieraan ligt grotendeels een verhoging van de accijns op alcohol en tabak ten grondslag.

Tabel 3.3 Effecten op lastenontwikkeling van beleidspakket CDA

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
<i>mutatie in mld euro</i>			
2022-2025			
Beleidsmatige lastenontwikkeling	6,2	-1,7	4,5
... waarvan gezinnen	4,2	-5,7	-1,4
... waarvan bedrijven	1,9	3,6	5,4
... waarvan buitenland	0,1	0,4	0,5
...			
... waarvan inkomen en arbeid	4,9	-5,4	-0,5
... waarvan vermogen en winst	0,7	2,7	3,4
... waarvan milieu	0,5	-0,2	0,3
... waarvan overig	0,2	1,1	1,3
...			
Niet-EMU-relevante lasten		1,7*	1,7*
... waarvan gezinnen		0,1	0,1
... waarvan bedrijven		1,5	1,5
... waarvan buitenland		0,1	0,1
...			
* Substantiële (niet-EMU-relevante) lasten na kabinetsperiode. + is lastenverzwaring, - is lastenverlichting.			

Het beleidspakket van het CDA leidt tot niet-EMU-relevante lasten van 1,7 mld euro. Niet-EMU-relevante lasten zijn kosten voor gezinnen, bedrijven of het buitenland om te voldoen aan door de overheid opgelegde verplichtingen, waarvoor geen directe tegenprestatie geldt en die geen effecten hebben op de belasting- en premieontvangsten. De niet-EMU-relevante lasten van het CDA komen voornamelijk voort uit bijmengverplichtingen voor groen gas, waterstof en duurzame kerosine. Daarnaast worden eisen gesteld aan de inzet van hernieuwbare brandstoffen in het wegverkeer.

Het beleidspakket van het CDA heeft verschillende gevolgen voor decentrale overheden. Het CDA vergroot het takenpakket van decentrale overheden, vooral door uitbreiding van het aantal beschutte werkplekken. Het CDA verhoogt daarnaast het budget van het gemeente- en provinciefonds met 0,5 mld euro. Het CDA wijzigt de lokale lasten niet.

3.2 Zorg

Het CDA verhoogt de collectieve zorguitgaven met 1,4 mld euro in 2025 ten opzichte van het basispad. Dit is opgebouwd uit een verhoging van de collectieve Zvw-uitgaven met 0,1 mld euro, een verhoging van de collectieve Wlz-uitgaven met 1,1 mld euro en een verhoging van de overige zorguitgaven met 0,2 mld euro.

Tabel 3.4 Effecten op belangrijkste indicatoren zorg van beleidspakket CDA

	Stand 2021	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	mld euro			niveau 2025 in mld euro
Curatieve zorg (Zvw)				
Collectieve uitgaven (a)	47,1	50,9	0,1	51,0
a.g.v. (budget)maatregelen			-0,8	
eigen betalingen			0,4	
aanpassing basispakket			0,0	
overig			0,5	
Eigen betalingen (b) (in euro p.p.)	3,3 (227)	3,4 (235)	-0,7 (-46)	2,7 (189)
Langdurige zorg (Wlz)				
Collectieve uitgaven (a)	25,2	29,2	1,1	30,3
a.g.v. (budget)maatregelen			0,0	
eigen betalingen			0,0	
overig			1,1	
Overig (o.a. Wmo/jeugd)	12,6	12,6	0,2	12,8
Collectieve zorguitgaven (a)	84,8	92,7	1,4	94,1
(a) Nettobedragen. (b) Dit betreft de eigen betalingen onder het verplicht eigen risico voor verzekerde curatieve zorg. In het basispad is het eigen risico 400 euro per persoon in 2025 (in prijzen 2021). In lopende prijzen is dit 420 euro. Merk daarbij op dat niet iedereen het eigen risico vol maakt.				

In de **curatieve zorg** voert het CDA binnen het huidige stelsel van gereguleerde concurrentie een aantal wijzigingen door. Zo voert het CDA een kostenbeheersingsinstrument in de Zvw in, waarbij een onafhankelijke autoriteit de wettelijke opdracht krijgt om door het beheer van het verzekerde pakket de groei van de zorgkosten te beperken tot de groei uit hoofde van demografie en lonen en prijzen.

Daarnaast vervangt het CDA het (verplichte) **eigen risico** in de Zvw door een procentueel eigen risico van 50% met een maximum van 385 euro per jaar en introduceert het een eigen bijdrage voor bezoek aan de huisartsenpost. De gemiddelde eigen betalingen in de Zvw nemen hierdoor af met 46 euro per persoon tot 189 euro.

Verder wil het CDA in de curatieve zorg een bestuurlijk akkoord afsluiten om de lonen van verpleegkundigen en verzorgenden te verhogen.

In de intramurale **langdurige zorg** scheidt het CDA wonen en zorg, en stelt hiervoor inkomensafhankelijke compensatie beschikbaar. De scheiding van wonen en zorg brengt aanloopkosten met zich mee. Daarnaast wil het CDA een bestuurlijk akkoord afsluiten om de lonen van verpleegkundigen en verzorgenden in de langdurige zorg te verhogen.

Bij de **overige zorg** wil het CDA een bestuurlijk akkoord afsluiten om de lonen van verpleegkundigen en verzorgenden in de Wmo en jeugdzorg te verhogen.

3.3 Macro-economische effecten

De bbp-groei ligt gemiddeld 0,2%-punt per jaar boven het basispad. Intensiveringen in onder andere defensie zorgen voor een toename van de overheidsbestedingen met 0,5%-punt. De consumptie van huishoudens neemt toe omdat lastenverlichting, vooral in de loon- en inkomstenheffing, het besteedbaar inkomen van huishoudens vergroot. Ook bedrijven profiteren van de toegenomen binnenlandse vraag, die ondanks lastenverzwaring voor het bedrijfsleven leidt tot een toename van de bedrijfsinvesteringen. De uitvoer neemt ten opzichte van het basispad wel af, omdat de lastenverzwaring voor bedrijven tot een verslechtering van de concurrentiepositie leidt.

De werkloosheid komt in 2025 0,4%-punt lager uit dan in het basispad. De lagere werkloosheid komt door een toename van de werkgelegenheid, zowel bij bedrijven door grotere binnenlandse vraag als bij de overheid door hogere overheidsbestedingen. De daling van de werkloosheid wordt gedempt doordat het arbeidsaanbod toeneemt, onder andere omdat een quotum voor doelgroepbanen wordt ingevoerd.

Toegenomen inflatie, lagere werkloosheid en een verhoging van de lonen in de zorg leiden tot hogere cao-lonen. De cao-lonen bij bedrijven nemen met 0,1%-punt per jaar meer toe dan in het basispad. De stijging is ondanks lagere werknemerslasten, die een neerwaarts effect op de cao-lonen hebben. De inflatie komt 0,2%-punt hoger uit dan in het basispad door de hogere lonen. Omdat de inflatie meer toeneemt dan de cao-lonen, nemen de reële cao-lonen af ten opzichte van het basispad.

Tabel 3.5 Macro-economische effecten van beleidspakket CDA

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids­pakket + basispad
<i>gemiddelde verandering in % per jaar, 2022-2025</i>			
Volume bestedingen en productie			
Bruto binnenlands product	1,5	0,2	1,7
Consumptie huishoudens	2,4	0,4	2,8
Overheidsbestedingen	1,2	0,5	1,7
Investerings­bedrijven	1,4	0,2	1,6
Uitvoer goederen en diensten	3,6	-0,1	3,5
Lonen en prijzen			
Cao-loon bedrijven	1,5	0,1	1,6
Inflatie (hicp, a)	1,5	0,2	1,7
Reële arbeidskosten bedrijven	0,4	-0,1	0,3
Arbeidsmarkt			
Werkgelegenheid (gewerkte uren)	0,9	0,2	1,1
... waarvan bedrijven	1,0	0,1	1,1
	<i>niveau 2025 in %</i>	<i>effect op niveau in %-punt</i>	<i>niveau 2025 in %</i>
Werkloze beroepsbevolking	4,5	-0,4	4,1
Arbeidsinkomensquote bedrijven	74,7	-0,5	74,2
a) geharmoniseerde consumenten­prijsindex.			

3.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

Het EMU-saldo in 2025 bedraagt -1,8% bbp door het CDA-pakket. Door de maatregelen neemt het saldo initieel af met 1,1% bbp. De macro-economische doorwerking zorgt voor een toename van het saldo met 0,5% bbp. Het EMU-saldo komt daarmee 0,6% bbp lager uit dan in het basispad. Het structurele EMU-saldo corrigeert voor tijdelijke effecten van het beleidspakket op de economische groei. Het effect van het beleidspakket op het structurele saldo is groter dan het effect op het EMU-saldo. Het structurele saldo houdt geen rekening met aanpassingen van het beleidspakket, de arbeidsmarkt en de economie na de kabinetsperiode.

Het positieve doorwerkingseffect komt door de hogere consumptie als gevolg van de lastenverlichting bij huishoudens en door de hogere werkgelegenheid, mede als gevolg van intensiveringen. Deze leiden tot extra btw-opbrengsten en extra inkomsten via de loon- en inkomstenbelasting. De lagere werkloosheid drukt de uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen. Het negatieve doorwerkingseffect van de lastenverzwaring voor bedrijven is tegelijkertijd beperkt, omdat op de korte termijn daarmee vooral de investeringen en uitvoer worden geraakt en de belastingdruk hierop relatief laag is.

De schuldquote stijgt in 2025 ten opzichte van het basispad door de afname van het EMU-saldo.

Bovendien vergroot het CDA de EMU-schuld door leningen te verstrekken aan starters op de woningmarkt. De stijging van de schuldquote wordt gedempt door de stijging van het nominale bbp (de noemer van de schuldquote). Het nominale bbp stijgt door zowel meer economische groei als een hogere bbp-prijs.

Tabel 3.6 Effecten op overheidssaldo en overheidsschuld van beleidspakket CDA

	2025
	% bbp
EMU-saldo	
Basispad	-1,2
Initieel effect beleidspakket	-1,1
Doorwerkingseffect beleidspakket	0,5
EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-1,8
Structureel EMU-saldo (a)	
Basispad	-0,7
Effect beleidspakket	-0,7
Structureel EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-1,4
EMU-schuld	
Basispad	59,7
Effect beleidspakket	1,4
EMU-schuld inclusief effect beleidspakket	61,1
a) EMU-saldo gecorrigeerd voor de conjunctuur en bijzondere eenmalige factoren.	

3.5 Koopkrachteffecten

Als gevolg van het beleidspakket van het CDA verbetert de mediane koopkracht van alle huishoudens gemiddeld met 0,5% per jaar ten opzichte van het basispad (zie de puntenwolk en boxplot verderop in deze paragraaf). Het CDA verhoogt de huurtoeslag door deze vast te stellen op basis van het verzamelinkomen van twee jaar geleden. De kinderopvangtoeslag wordt omgezet in een systeem van directe financiering, waarbij de eigen bijdrage ten opzichte van het huidige stelsel wordt verlaagd. Het tarief in de eerste schijf in box 1 wordt verlaagd, de AOW-uitkering wordt verhoogd en het wettelijk minimumloon wordt verhoogd zonder koppeling van uitkeringen en toeslagen. Daartegenover staat onder andere dat het aangrijpingspunt van het toptarief wordt verlaagd en dat een deel van de aftrekposten wordt omgezet in heffingskortingen. Rekening houdend met de inflatie (gemeten aan de hand van de cpi) nemen door het beleidspakket van het CDA de reële lonen bij bedrijven gemiddeld genomen 0,1% per jaar minder toe dan in het basispad.

Rond dit mediane koopkrachtbeeld is sprake van spreiding. De helft van alle huishoudens gaat er gemiddeld tussen de 0,3% en 0,8% per jaar op vooruit. Voor bepaalde groepen kan de spreiding nog verder oplopen tot een koopkrachtachteruitgang van meer dan 1,6% gemiddeld per jaar (hoogste 20% inkomens) of een koopkrachtvooruitgang van 1,6% gemiddeld per jaar (gepensioneerden).

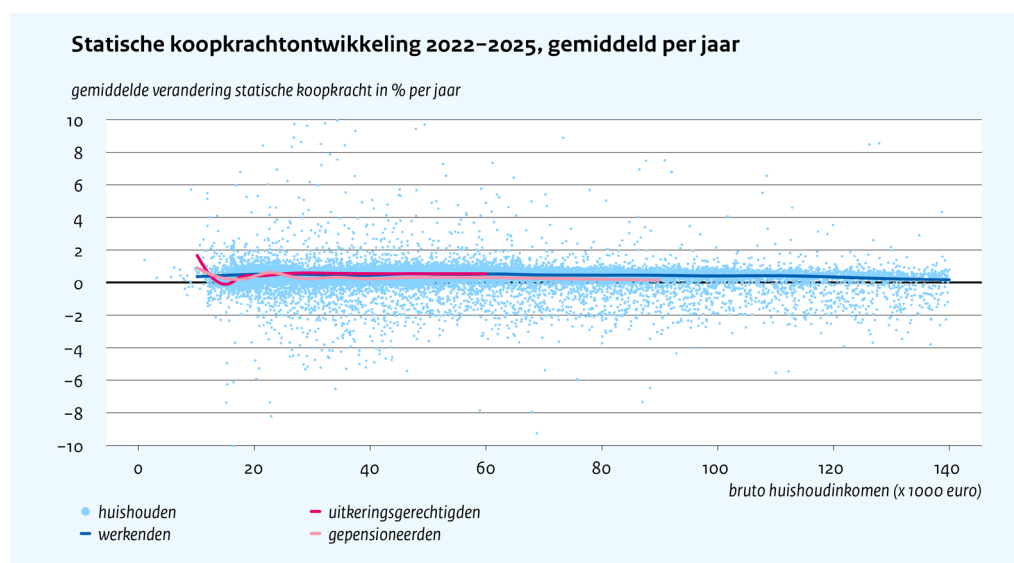
Het CDA-pakket is het meest gunstig voor de lage en middeninkomens, met een vooruitgang van in doorsnee 0,5% tot 0,6% per jaar. Middeninkomens hebben relatief veel profijt van de verlaging van het tarief van de eerste schijf, het minder snel afbouwen van de ouderenkorting en de doorwerking van het hogere minimumloon op de lonen (vooral lagere middeninkomens). Lage inkomens hebben relatief veel profijt van de verhoging van de AOW-uitkering, en de aanpassing van de huurtoeslag, maar zij hebben in doorsnee meer nadeel van het omzetten van een deel van de aftrekposten in heffingskortingen dan middeninkomens. De hoogste 20% inkomens heeft eveneens voordeel van de verlaging van het lage tarief in het tweeschijvenstelsel, maar ondervindt nadeel van het verlagen van het aangrijpingspunt van het toptarief, het halveren van de zelfstandigenaftrek en het aftoppen van de mkb-winstvrijstelling. Een deel van de hoogste inkomens gaat er meer dan 1,6% per jaar op achteruit. Dit komt door een samenloop van meerdere maatregelen, zoals het beperken van het aangrijpingspunt van het toptarief, het halveren van de zelfstandigenaftrek, en het invoeren van een vermogensaanwasbelasting.

Het pakket is in doorsnee iets gunstiger voor uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden (beiden +0,6% per jaar) dan voor werkenden (+0,5% per jaar). Uitkeringsgerechtigden hebben relatief veel voordeel van het verlagen van het lage tarief in het tweeschijvenstelsel en van de aanpassing in de huurtoeslag. Gepensioneerden hebben relatief veel voordeel van de verhoging van de AOW-uitkering en de lagere afbouw van de ouderenkorting. Werkenden hebben eveneens voordeel van de verlaging van het tarief van de eerste schijf, en ondervinden daarnaast voordeel van het verhogen van het minimumloon (zonder koppeling van uitkeringen en toeslagen) en het verlagen van de eigen bijdrage voor de kinderopvang. Zij hebben relatief veel nadeel van het halveren van de zelfstandigenaftrek en het verlagen van het aangrijpingspunt van het toptarief. Ook hebben zij nadeel van het verlagen van de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Een deel van de gepensioneerden gaat er meer dan 1,6% per jaar op vooruit. Het gaat om huishoudens die wel profijt hebben van de verhogingen van de AOW-uitkering en de ouderenkorting, het verlagen van het tarief van de eerste schijf en de introductie van de vermogensaanwasbelasting en geen of nauwelijks nadeel ondervinden van de koopkrachtverlagende maatregelen.

Alleenstaanden (+0,6% per jaar) gaan er iets meer op vooruit dan alleen- en tweeverdieners (+0,5% per jaar voor beide groepen). Alleenstaanden hebben relatief gezien meer voordeel van de aanpassing van de huurtoeslag en de verlaging van het lage tarief in het tweeschijvenstelsel. Alleenverdieners hebben onder andere voordeel van het niet verder beperken van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting en tweeverdieners van het verlagen van de (nieuwe) eigen bijdrage in de kinderopvang.

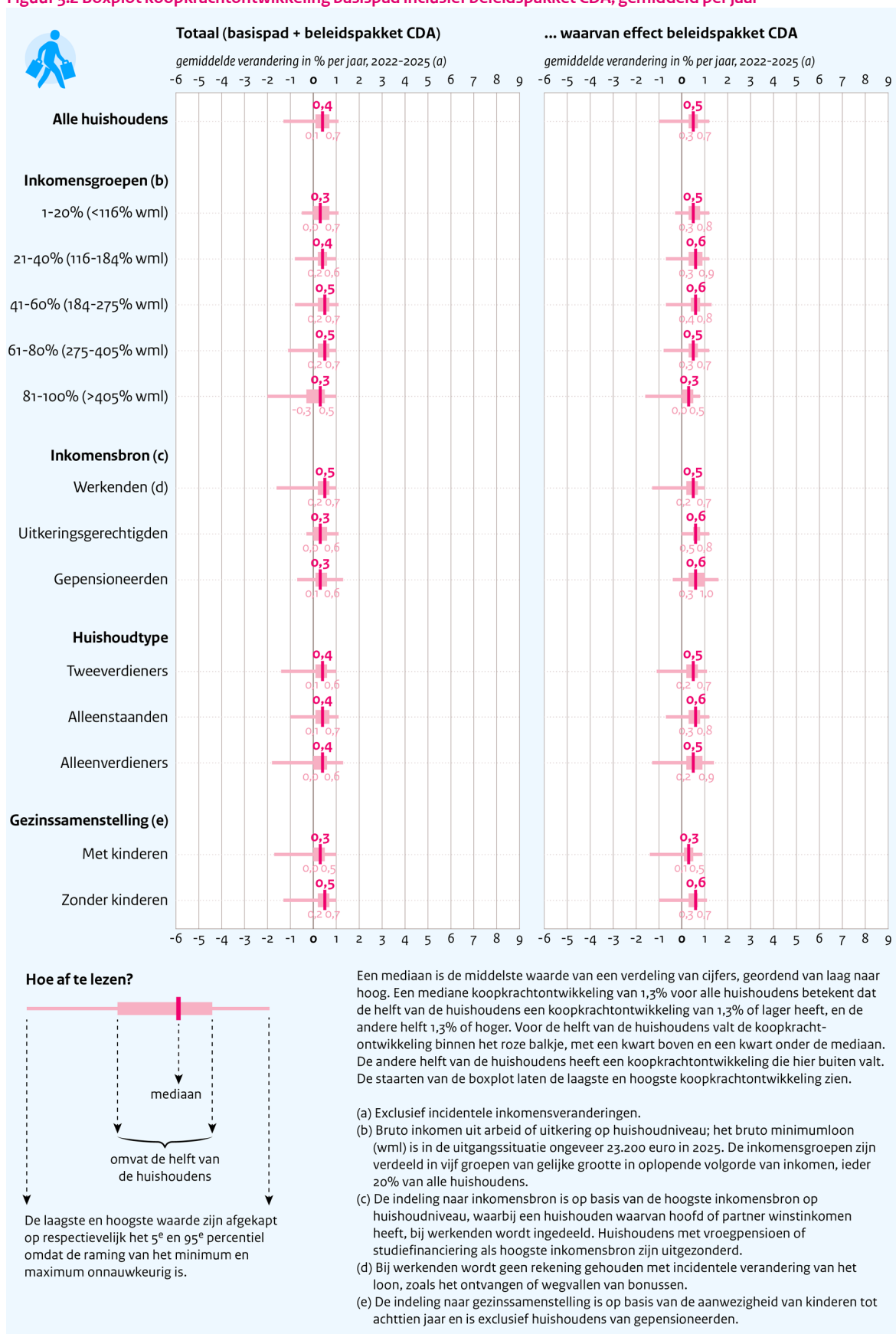
Huishoudens zonder kinderen (+0,6% per jaar) gaan er meer op vooruit dan huishoudens met kinderen (+0,3% per jaar). Huishoudens met kinderen ondervinden onder andere nadeel van de verlaging van de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Huishoudens met kinderen die gebruik maken van kinderopvang hebben juist voordeel van de verlaging van de (nieuwe) eigen bijdrage in de kinderopvang.

Figuur 3.1 Koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket CDA, gemiddeld per jaar⁹

⁹ Koopkracht naar inkomensbron en huishoudinkomen, mutaties in %, gemiddeld per jaar.

Figuur 3.2 Boxplot koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket CDA, gemiddeld per jaar

3.6 Langetermijnbeleidseffecten op inkomensverdeling

Het beleidspakket van het CDA leidt per saldo tot meer inkomensgelijkheid op de lange termijn dan in het basispad. Ten opzichte van het basispad ligt de Gini-coëfficiënt 2,0% lager.

Tabel 3.7 Langetermijneffecten op de inkomensverdeling van beleidspakket CDA

	Basispad (a)	Effect beleidspakket (b)	Beleidspakket + basispad (c)
% (positief = minder inkomensgelijkheid)			
Mutatie in de Gini-coëfficiënt	0,6	-2,0	-1,4
(a) Basispad geeft de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt weer in het basispad in de structurele situatie, waarbij doorlopend beleid is afgekapd in 2060.			
(b) Effect beleidspakket toont het effect van het beleidspakket op de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt.			
(c) Basispad + beleidspakket geeft de ontwikkeling van de Gini-coëfficiënt weer voor het basispad inclusief de effecten van het voorgestelde beleidspakket.			

De toename in inkomensgelijkheid is vooral het gevolg van fiscale maatregelen en maatregelen op het terrein van de sociale zekerheid. De belangrijkste fiscale maatregelen die voor meer inkomensgelijkheid zorgen zijn de aanpassing van de lengte van de eerste schijf en het bepalen van de huurtoeslag op basis van het verzamelinkomen van twee jaar geleden. Het omzetten van een deel van de aftrekposten in heffingskortingen zorgt juist voor minder inkomensgelijkheid. Binnen de sociale zekerheid zorgen het verhogen van de AOW-uitkering en het wettelijk minimumloon (zonder doorwerking in uitkeringen en toeslagen) eveneens voor meer gelijkheid.

3.7 Structurele werkgelegenheidseffecten

In totaal verhogen de maatregelen van het CDA de structurele werkgelegenheid in uren met 0,4%. Deze stijging is het gevolg van maatregelen bij de sociale zekerheid en het arbeidsmarktbeleid en een maatregel bij het pensioenstelsel.

Tabel 3.8 Effecten van beleidspakket CDA op de structurele werkgelegenheid in uren

	Effect beleidspakket
verandering t.o.v. basispad in %	
Werkgelegenheid in uren	0,4
...waarvan fiscaal	-0,1
...waarvan sociale zekerheid/arbeidsmarktbeleid	0,4
...waarvan pensioen	0,2
(a) Door afronding kan het totaal afwijken van de som van de onderdelen.	
(b) 0,1% staat ongeveer gelijk aan 7500 voltijdsbanen.	

Op het gebied van de sociale zekerheid en het arbeidsmarktbeleid leidt met name de uitbreiding van het aantal beschutte werkplekken tot meer werkgelegenheid. Daarnaast verhoogt het quotum voor doelgroepbanen de werkgelegenheid.

Op het terrein van pensioenen zorgt de introductie van een flexibele AOW-leeftijd voor een toename van de werkgelegenheid. Het CDA biedt personen de mogelijkheid om hun AOW-uitkering tot drie jaar later in te laten gaan. Een deel van de ouderen werkt hierdoor langer door.

Binnen de fiscale maatregelen leidt het niet verder inperken van de overdraagbaarheid van de heffingskorting tot minder werkgelegenheid. Voor tweede verdieners wordt werken dan financieel minder aantrekkelijk. Het verlagen van het eersteschildtarief is een generieke maatregel met een beperkt effect op de werkgelegenheid. Ook het verlengen van de eerste schijf heeft een beperkt effect op de werkgelegenheid.

3.8 Financiële lasten voor toekomstige generaties

Het beleidspakket van het CDA verhoogt de financiële lasten voor toekomstige generaties ten opzichte van het basispad. Het houdbaarheidssaldo verslechtert met 0,6% bbp tot -3,0% bbp. Het CDA verhoogt structureel de uitgaven aan onder andere sociale zekerheid en onderwijs; hier staat een kleinere structurele ombuiging op de zorg tegenover. Daarnaast is er op lange termijn sprake van een beperkte lastenverlichting, vooral door een verlaging van de inkomstenbelasting. Het effect op het houdbaarheidssaldo is kleiner dan de budgettaire impuls, onder andere doordat het CDA ombuigt op vergrijzingsgevoelige zorguitgaven. Het beleidspakket van het CDA verhoogt de structurele werkgelegenheid: omdat meer mensen gaan werken en belasting betalen, verlaagt dit de lasten voor toekomstige generaties.

Ten opzichte van het basispad neemt het netto profijt dat burgers hebben van de overheid in de komende kabinetsperiode en tot 2060 toe, maar neemt het netto profijt vanaf 2060 af.¹⁰ Tot 2060 worden de baten vanuit de overheid verhoogd, de lasten nemen door het beleidspakket van het CDA in mindere mate af. Vanaf 2060 wordt technisch verondersteld dat de overheidsfinanciën houdbaar worden gemaakt. Om dit te bereiken zijn extra ombuigingen of lastenverzwaringen nodig, waardoor het netto profijt vanuit de overheid afneemt.

In 2060 komt de staatsschuld 15,9% bbp hoger uit door het beleidspakket van het CDA. Doordat de overheidsinkomsten structureel achterblijven bij de overheidsuitgaven, stijgt de schuldprojectie van het CDA ten opzichte van het basispad.

¹⁰ Het netto profijt is gerelateerd aan het overheidssaldo, maar de twee begrippen meten niet precies hetzelfde. Zo blijven EMU-relevante transacties met het buitenland (waaronder uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking en belastingen betaald door het buitenland) buiten het netto-profijtbegrip en bevat het netto profijt een toegerekend rendement op de kapitaalgoederenvoorraad van de overheid.

Tabel 3.9 Effecten op financiële lasten voor toekomstige generaties van beleidspakket CDA

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids pakket + basispad
	% bbp	% bbp	% bbp
Houdbaarheidssaldo	-2,4	-0,6	-3,0
... waarvan structurele beleidsimpuls		-0,8	
... waarvan doorwerkingseffecten (o.a. vergrijzing)		0,1	
... waarvan effect structurele werkgelegenheid		0,1	
Netto profijt van de overheid			
2022 - 2025	2,7	0,7	3,3
2026 - 2059	2,3	0,7	3,0
2060 en verder (a)	-0,5	-0,4	-0,9
Overheidsschuld			
Schuldprojectie 2060 (b)	47,4	15,9	63,3
(a) Inclusief de resterende houdbaarheidsopgave na 2060.			
(b) Aangenomen is een rente op staatsobligaties gebaseerd op de rentetermijnstructuur met UFR.			

A.2 CDA

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door het CDA aangeleverd beleidspakket en zijn effecten op de overheidsuitgaven en de lasten. De bedragen zijn ex-ante, in prijzen 2021 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

A.2.1 Uitgaven

Het CDA intensificeert per saldo 8,4 mld euro op de overheidsuitgaven in 2025. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- Het CDA verhoogt de bruto AOW-uitkeringen generiek. Dit is een intensivering van 0,7 mld euro. (CDA_228)
- Het CDA breidt het aantal beschutte werkplekken uit met 20.000 plekken. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro. (CDA_141)
- Het CDA verlaagt de eigen bijdrage in het nieuwe systeem van directe financiering van kinderopvang. Voor huishoudens met een inkomen tot 70.000 euro worden de kosten tot de maximum-uurprijs volledig vergoed, en voor inkomens boven de 70.000 euro wordt de eigen bijdrage verlaagd. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro. (CDA_240)
- Het CDA introduceert een wettelijk minimumuurloon, op het niveau van de huidige 36-urige werkweek, zonder doorwerking op de gekoppelde uitkeringen. Dit betekent een loonsverhoging voor werknemers op wml-niveau met een langere werkweek. De gekoppelde uitkeringen volgen alleen de standaardkoppeling van uitkeringen aan het wml. Hierdoor nemen de socialezekerheidsuitgaven toe met 0,4 mld euro. (CDA_108_a, CDA_108_g, CDA_108_h)
- Het CDA hervormt de huurtoeslag door het recht op de huurtoeslag voortaan op het verzamelinkomen van twee jaar geleden te baseren. Dit is een intensivering van 0,3 mld euro. (CDA_156_a)
- Het CDA voert een bonus in voor werkgevers voor het in dienst hebben van een werknemer die gediagnosticeerd is geweest met kanker. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_215)
- Het CDA breidt het betaald ouderschapsverlof uit naar dertien weken. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_216)
- Het CDA beperkt en verhoogt de WW. De maximale WW-duur wordt één jaar, het CDA verhoogt de uitkering naar 90% van het oude loon in de eerste twee maanden en naar 80% in de daarop volgende vier maanden. Voor het laatste half jaar blijft de uitkeringshoogte, met 70%, ongewijzigd. Deze maatregel is een ombuiging van 0,6 mld euro. (CDA_135)
- Het CDA voert een procentueel eigen risico in de Zvw in. Hierdoor valt de zorgtoeslag lager uit. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro. (CDA_109_c)
- Het CDA draait de doorwerking van het hoger minimumloon op de huurtoeslag terug. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro. (CDA_251_a)
- Het CDA wil de mogelijkheid bieden om de AOW tot maximaal drie jaar later actuariael neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er ex-ante sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro in 2025, omdat een deel van de 'nieuwe' AOW-gerechtigden kiest voor latere opname. Na verloop van tijd speelt het effect van de hogere uitkeringen, wegens actuariële neutraliteit, een toenemende rol. Daardoor leidt dit tot een ex-ante intensivering van 0,1 mld euro structureel. (CDA_211_a)
- Het CDA draait de doorwerking van het hoger minimumloon op de zorgtoeslag en het kindgebonden budget terug. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (CDA_251_b)

- Het CDA schaft de kinderopvangtoeslag af en stapt over op een systeem van directe financiering aan kinderopvanginstellingen. Ouders betalen een eigen bijdrage die gelijk is aan de kosten van kinderopvang minus de toeslag in het huidige stelsel. Het afschaffen van de kinderopvangtoeslag is een ombuiging van 3,6 mld euro. (CDA_169_a, CDA_169_b)
- Het CDA scheidt wonen en zorg in de Wlz met compensatie voor financieel minder draagkrachtigen. Het CDA trekt daarbij taakstellend 1,2 mld euro uit voor compensatie. Dit is een intensivering van 1,2 mld euro structureel. (CDA_129_b)

Zorg

- Het CDA heeft de intentie om bestuurlijke akkoorden af te sluiten met werkgevers, werknemers, zorgverzekeraars en zorgkantoren om de lonen van verpleegkundigen en verzorgenden die werkzaam zijn in de Zvw en de Wlz te verhogen. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in de Zvw en 0,4 mld euro in de Wlz. De totale intensivering is 0,9 mld euro. (CDA_113_a, CDA_113_b)
- Het CDA scheidt wonen en zorg in de Wlz met compensatie voor financieel minder draagkrachtigen. Voor de zorg betekent dit structureel een ombuiging van 2,2 mld euro. Vanwege aanloopkosten is er een intensivering van 0,8 mld euro in 2025. Zie CDA_129_b voor het deel inkomensondersteuning. (CDA_129_a)
- Het CDA stabiliseert het eigen risico op 385 euro per jaar tussen 2022 en 2025 en vervangt het verplichte eigen risico in de Zvw door een procentueel eigen risico. Verzekerden betalen 50% van hun zorgkosten zelf tot het maximumbedrag van 385 euro per jaar. Dit is een intensivering in de Zvw van 0,5 mld euro. Het gaat deels om een verschuiving van private naar collectieve zorguitgaven. (CDA_109_a)
- Het CDA standaardiseert de gegevensuitwisseling tussen zorgaanbieders onderling en tussen zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Vanwege implementatiekosten is dit een intensivering van 0,2 mld euro in 2025. De structurele ombuiging is 0,4 mld euro. (CDA_124)
- Het CDA intensificeert 0,5 mld euro in het gemeente- en provinciefonds, zie maatregel CDA_220_a. Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij zorg. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in Wmo/jeugdzorg. (CDA_220_b, CDA_220_c)
- Het CDA intensificeert taakstellend 0,1 mld euro in flexibele IC-capaciteit ten behoeve van infectieziektebestrijding. Het is onzeker of het doel behaald wordt omdat het risico bestaat dat de gecreëerde overcapaciteit na verloop van tijd wordt ingezet in de reguliere zorgverlening. (CDA_116_a)
- Het CDA introduceert een objectief verdeelmodel, waarmee het macrobudget voor de gehandicaptenzorg binnen de Wlz wordt verdeeld tussen de regio's. Dit is een structurele ombuiging van 0,2 mld euro. Vanwege aanloopkosten is er een beperkte intensivering in 2025. De structurele besparing is onzeker omdat er nog onderzoek nodig is naar kwantitatieve informatie voor het model en er passende instrumenten nodig zijn voor zorgkantoren om de kosten te beïnvloeden. (CDA_128)
- Het CDA voert een kostenbeheersingsinstrument in de Zvw in, waarbij een onafhankelijke autoriteit de wettelijke opdracht krijgt om de groei van de zorgkosten te beperken tot de groei uit hoofde van demografie en lonen en prijzen. Bij overschrijding van het maximale groeipercentage heeft de autoriteit het mandaat om het pakket te beperken. Als flankerend beleid intensificeert het CDA in onderzoek naar de effectiviteit en kosteneffectiviteit van zorg in het basispakket, om beter onderbouwde pakketkeuzes te kunnen maken. Dit is een ombuiging van 0,8 mld euro. (CDA_221)
- Het CDA verplicht zorgverzekeraars om alle niet-concurrentiegevoelige onderdelen (inkoop en verantwoording) van hun contracten met zorgaanbieders te standaardiseren. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (CDA_126)

- Het CDA stelt meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz verplicht. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (CDA_212)
- Het CDA introduceert een eigen bijdrage voor bezoeken aan de huisartsenpost. Volwassenen moeten voor elk bezoek 25% van de kosten zelf betalen. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. Het gaat deels om een verschuiving van collectieve naar private zorguitgaven. (CDA_130_a)
- Het CDA schaft de vergoeding af voor behandelingen en verrichtingen geleverd door tweedelijnszorgaanbieders in de Zvw die doelmatiger in de eerstelijnszorg geleverd kunnen worden. Tweedelijnszorgaanbieders kunnen die behandelingen niet meer declareren. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (CDA_119)
- Het CDA breidt het bestaande beleid van prijsonderhandelingen bij pakketbesluiten uit naar alle nieuwe dure geneesmiddelen (uitgaven meer dan 40 mln euro per jaar per middel of meer dan 50.000 euro per behandeling en totale uitgaven meer dan 10 mln euro). Dit is een beperkte ombuiging in 2025 en een ombuiging van 0,1 mld euro structureel. (CDA_118_a)
- Het CDA wil alle nieuwe artsen verplichten tot loondienst. Dit is een beperkte ombuiging in 2025. De structurele ombuiging is 0,4 mld euro. Vanwege de afkoop van goodwill is er een eenmalige intensivering van 2,1 mld euro geboekt in 2024. Dit bedrag kan bij de rechter hoger of lager uitvallen. (CDA_121_a)
- Het CDA voert een nieuwe betaaltitel in om een verschuiving van complexe medisch specialistische zorg naar anderhalvelijnszorg te stimuleren. Dit is een ombuiging van nul euro in 2025. De structurele ombuiging is 0,1 mld euro. (CDA_125)

Openbaar bestuur

- Het CDA intensificeert 0,5 mld euro in het gemeente- en provinciefonds met het oog op begeleiding in de bijstand (0,3 mld euro) en hogere Wmo-uitgaven (0,2 mld euro). Omdat gemeenten vrijheid hebben bij het besteden van de middelen van het gemeentefonds, is verondersteld dat de intensivering deels neerslaat bij openbaar bestuur (0,3 mld euro) en deels bij zorg (CDA_220_b, CDA_220_c). (CDA_220_a)

Onderwijs

- Het CDA voert een inkomensafhankelijke basisbeurs in en schaft de aanvullende beurs af voor studenten in het hoger onderwijs. De beurs is 600 euro voor uitwonende studenten met ouders met een verzamelinkomen van maximaal 37.000 euro, daarna neemt de hoogte van de beurs geleidelijk af tot 300 euro per maand voor studenten met ouders met een verzamelinkomen vanaf ongeveer 74.000 euro. Voor thuiswonende studenten zijn de bedragen respectievelijk 450 euro en 150 euro. Het CDA voert daarnaast de terugbetaalregels in die golden tussen 2012 en 2018. Dit is een intensivering van 0,5 mld euro in 2025 en 1,5 mld euro structureel. Het budgettaire effect van deze maatregel groeit langzaam in vanwege de prestatiebeurssystematiek. (CDA_102)
- Het CDA introduceert persoonlijke leerrekeningen, met een tegoed van 4000 euro bij het behalen van een mbo-diploma. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro. (CDA_106)
- Het CDA schaft de studievouchers voor studenten die tussen september 2015 en augustus 2019 voor het eerst studiefinanciering ontvingen af. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro in 2025 en nul euro structureel. In plaats daarvan kan de waarde van de studievoucher in mindering worden gebracht op de studieschuld of worden uitbetaald. Per saldo is dit een intensivering van 0,2 mld euro in 2025, de structurele intensivering is nul euro. (CDA_207, CDA_208_a)
- Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs met 0,1 mld euro met als doel hogere salarissen en lagere werkdruk. (CDA_114)
- Het CDA trekt 0,1 mld euro uit ten behoeve van een nader uit te werken compensatieregeling voor studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen. (CDA_208_b)

- Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs met als doel het sport- en bewegingsonderwijs uit te breiden. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_232)
- Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs met als doel het leesonderwijs te verbeteren. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_233)
- Het CDA verhoogt de lumpsum van het primair onderwijs met als doel het leven lang leren van schoolleiders te stimuleren. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_234)
- Het CDA beperkt de regeling halvering collegegeld tot het eerste jaar van onderwijsopleidingen en opleidingen tot verpleegkundigen. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (CDA_104)
- Het CDA halveert de subsidieregeling STAP-budget. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro. (CDA_205)
- Het CDA beperkt het reisrecht voor studenten in het hoger onderwijs tot de nominale studieduur. Dit is een beperkte ombuiging in 2025 en een structurele ombuiging van 0,1 mld euro. Het budgettaire effect van deze maatregel groeit langzaam in vanwege de prestatiebeurssystematiek. (CDA_103)

Overdrachten aan bedrijven

- Het CDA sluit de netto opbrengst van de vrachtwagenheffing terug naar de vrachtwagensector. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro. (CDA_153_e)
- Het CDA stelt 0,1 mld euro beschikbaar voor verlenging van de regiodeals op het gebied van kennis en innovatie. (CDA_188)
- Het CDA intensificeert 0,1 mld euro in de Seed Capital-regeling. (CDA_243)

Internationale samenwerking

- Het CDA intensificeert 0,1 mld euro in ontwikkelingssamenwerking. (CDA_231)

Veiligheid

- Het CDA intensificeert 0,3 mld euro in de politie. (CDA_111_b)
- Het CDA intensificeert 0,3 mld euro in het versterken van de strafrechtketen. (CDA_111_a)
- Het CDA intensificeert 0,3 mld euro in de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. (CDA_111_c)
- Het CDA intensificeert 0,1 mld euro in wijkpreventie, waaronder extra wijkagenten. (CDA_111_d)
- Het CDA verhoogt boetes taakstellend met 0,1 mld euro. (CDA_131)

Bereikbaarheid

- Het CDA intensificeert 0,5 mld euro in infrastructuur. Dit budget is met name bestemd voor spoorwegen. (CDA_226)
- De invoering van een kilometerheffing op elektrische voertuigen (CDA_201) gaat gepaard met uitvoerings- en investeringskosten. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro. (CDA_201_g)
- De invoering van de vrachtwagenheffing van het CDA (CDA_153) gaat gepaard met uitvoerings- en uitvoeringskosten. Dit is een intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_153_d)

Defensie

- Het CDA verhoogt het defensiebudget met 1,5 mld euro. (CDA_101)

Klimaat en milieu

- Het CDA verhoogt de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH) met 0,2 mld euro. (CDA_184)
- Het CDA stelt 0,1 mld euro beschikbaar voor verduurzaming van de zware industrie. (CDA_185)

- Het CDA verhoogt de SDE++-uitgaven met 0,4 mld euro structureel. Deze verplichting wordt aangegaan tijdens de komende kabinetsperiode. Door een lange aanlooptijd bij implementatie van deze maatregel is er tot en met 2025 geen budgettair effect. (CDA_248)

Overig

- Het CDA intensificeert beperkt op een aantal taken, waaronder extra budget voor opleidingen Nederlands en alfa- en cultuurwetenschappen, primair onderwijs, ondersteuning lokale media en de controlerende taken van de Tweede Kamer. Dit is een taakstellende intensivering van 0,1 mld euro. (CDA_181)
- Het CDA geeft starters bij aankoop van een woning onder de NHG-grens de mogelijkheid om 16,13% van de woningprijs renteloos te lenen en compenseert maximaal 50% van het verlies bij verkoop. Dit is een beperkte intensivering in 2025 en een intensivering van 0,2 mld euro structureel. (CDA_198_b, CDA_198_c)
- Het CDA verschuift 0,1 mld euro voor de publieke financiering van de maatschappelijke diensttijd van de begroting VWS naar Defensie. De even grote intensivering corresponderend met deze ombuiging maakt onderdeel uit van de generieke intensivering op defensie (CDA_101). (CDA_117)

A.2.2 Maatregelen met een direct EMU-schuldeffect

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo maar wel een direct effect op de EMU-schuld.

EMU-schuld direct

- Het CDA geeft starters bij aankoop van een woning onder de NHG-grens de mogelijkheid om 16,13% van de woningprijs renteloos te lenen en compenseert maximaal 50% van het verlies bij verkoop. Dit verhoogt de EMU-schuld met 2,7 mld euro binnen de kabinetsperiode. (CDA_198_a)
- Het CDA introduceert een garantiefonds voor nieuwbouwprojecten. De storting in dit fonds verhoogt de EMU-schuld met 1,0 mld euro binnen de kabinetsperiode. (CDA_197)

Tabel A.3 Netto-intensiveringen ten opzichte van het basispad in 2025, ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2025
Sociale zekerheid	1,2
Verhogen AOW-uitkering (CDA_228)	0,7
Uitbreiden beschutte werkplekken met 20 duizend plekken (CDA_141)	0,5
Verlagen eigen bijdrage kinderopvang (CDA_240)	0,4
Wml uurloon invoeren o.b.v. 36-uursweek (+3,6%) (CDA_108_a, CDA_108_g, CDA_108_h)	0,4
Huurtoeslag op basis verzamelinkomen t-2 (CDA_156_a)	0,3
Re-integratie voor ex-kankerpatiënten (CDA_215)	0,1
Uitbreiding betaald ouderschapsverlof (CDA_216)	0,1
WW-duur naar max. 1 jaar, getrapte uitkering 90% (2 maanden), 80% (4 maanden), 70% (6 maanden) (CDA_135)	-0,6
Procentueel eigen risico met bevroren maximumbedrag, zorgtoeslag (CDA_109_c)	-0,3
Terugdraaien effect van hoger minimumloon op huurtoeslag (CDA_251_a)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot drie jaar later (CDA_211_a)	-0,2
Terugdraaien effect van hoger minimumloon op zorgtoeslag en kindgebonden budget (CDA_251_b)	-0,1
Directe financiering kinderopvang: afschaffen kinderopvangtoeslag (CDA_169_a, CDA_169_b)	0,0
Scheiden van wonen en zorg, compensatie (CDA_129_b)	0,0

Zorg	1,4
Verhoging lonen verpleegkundigen en verzorgenden met bestuurlijk akkoord (CDA_113_a, CDA_113_b)	0,9
Scheiden van wonen en zorg in de Wlz: effect op zorguitgaven (CDA_129_a)	0,8
Procentueel eigen risico met bevroren maximumbedrag (CDA_109_a)	0,5
Gegevensuitwisseling in de zorg standaardiseren (CDA_124)	0,2
Verhoging gemeente- en provinciefonds: intensivering Wmo/jeugdzorg (CDA_220_b, CDA_220_c)	0,2
Intensivering flexibele IC-capaciteit (CDA_116_a)	0,1
Introduceren objectief verdeelmodel gehandicaptenzorg binnen de Wlz (CDA_128)	0,0
Instrument voor beperken groei zorgkosten in Zvw, inclusief investering in kennisopbouw (CDA_221)	-0,8
Standaardisatie inkoop- en verantwoordingseisen Zvw (CDA_126)	-0,2
Verplichten meerjarige contracten en budgetafspraken in de Wlz (CDA_212)	-0,1
Eigen bijdrage huisartsenpost (CDA_130_a)	-0,1
Afschaffen vergoeding aanbieders in de tweedelijnszorg (CDA_119)	-0,1
Centrale inkoop genees- en hulpmiddelen voor dure geneesmiddelen (CDA_118_a)	0,0
Nieuwe artsen verplicht in loondienst (CDA_121_a)	0,0
Stimuleren van anderhalvelijnszorg (CDA_125)	0,0
Openbaar bestuur	0,3
Verhoging gemeente- en provinciefonds: intensivering openbaar bestuur (CDA_220_a)	0,3
Onderwijs	1,3
Invoeren inkomensafhankelijke basisbeurs ho en terug naar de terugbetaalregels die golden tussen 2012 en 2018 (CDA_102)	0,5
Leven lang leren: invoeren persoonlijke leerrekening (CDA_106)	0,4
Compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel en afschaffen studievouchers (CDA_207, CDA_208_a)	0,2
Verhogen lumpsum po voor hogere salarissen en lagere werkdruk (CDA_114)	0,1
Compenseren studenten onder het studievoorschotstelsel (CDA_208_b)	0,1
Verhogen lumpsum po voor meer sport & bewegingsonderwijs (CDA_232)	0,1
Verhogen lumpsum po voor verbeteren leesonderwijs (CDA_233)	0,1
Verhogen lumpsum po voor leven lang leren schoolleiders (CDA_234)	0,1
Beperken halvering collegegeld tot eerste jaar onderwijsopleidingen en opleidingen tot verpleegkundigen (CDA_104)	-0,1
Halveren STAP-budget (CDA_205)	-0,1
Versoberen ov-studentenkaart (CDA_103)	0,0
Overdrachten aan bedrijven	0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (terugsluis) (CDA_153_e)	0,2
Verlenging regiodeals kennis en innovatie (CDA_188)	0,1
Intensivering Seed Capital-regeling (CDA_243)	0,1
Internationale samenwerking	0,1
Intensivering ontwikkelingssamenwerking (CDA_231)	0,1

Veiligheid	0,9
Intensivering politie (CDA_111_b)	0,3
Intensivering strafrechtketen (CDA_111_a)	0,3
Intensivering bestrijding ondermijnende criminaliteit (CDA_111_c)	0,3
Intensivering wijkpreventie (CDA_111_d)	0,1
Verhoging boetes (CDA_131)	-0,1
Bereikbaarheid	1,0
Intensivering infrastructuur (CDA_226)	0,5
Invoeren kilometerheffing EV (uitvoerings- en investeringskosten) (CDA_201_g)	0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (uitvoerings- en investeringskosten) (CDA_153_d)	0,1
Defensie	1,5
Taakstellende intensivering defensie (CDA_101)	1,5
Klimaat en milieu	0,3
Intensivering subsidie verduurzaming particulieren (CDA_184)	0,2
Intensivering verduurzaming zware industrie (CDA_185)	0,1
Verhogen SDE++ (CDA_248)	0,0
Overig	0,0
Intensivering overige uitgaven (CDA_181)	0,1
Startersleningen (structurele kosten wegens kwijtscheldingen) (CDA_198_b, CDA_198_c)	0,0
Budget publieke financiering maatschappelijke diensttijd naar defensie (CDA_117)	-0,1
EMU-schuld direct	2,2
Startersleningen (effect op overheidsschuld) (CDA_198_a)	1,8
Garantiefonds woningbouw (CDA_197)	0,4

A.2.3 Lasten

Het CDA verlaagt de beleidsmatige lasten met per saldo 1,7 mld euro in 2025. Het betreft daarbij de beleidsmatige lastenontwikkeling (blo) zoals gedefinieerd in het achtergronddocument bij de MEV 2021⁷⁶. De verlaging is opgebouwd uit een verlaging van 5,7 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 3,6 mld euro voor bedrijven en een verhoging van 0,4 mld euro voor het buitenland. Hieronder worden de lastenmaatregelen opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- Het CDA verlaagt het tarief van de eerste schijf naar 34,4% en past de lengte van de eerste schijf aan tot een inkomen van 65.000 euro. Dit is per saldo een lastenverlichting van 6,9 mld euro in 2025 en

⁷⁶ Badir, M. en M. van Kempen, 2020, Herdefiniëring beleidsmatige lastenontwikkeling, CPB Achtergronddocument, Den Haag. ([link](#))

5,6 mld euro structureel. De structurele lastenverlichting is kleiner doordat de lengte van de eerste schijf in het basispad verder verlengd zou worden na 2025. (CDA_170)

- Het CDA verlaagt het afbouwpercentage in de ouderenkorting naar 3,5%. Dit is een lastenverlichting van 0,4 mld euro. (CDA_237)
- Het CDA verlaagt de Aof-premie voor kleine werkgevers (minder dan 25 werknemers, gemeten naar de loonsom van een gemiddelde werknemer). Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro. (CDA_149)
- De overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting wordt na 2021 niet verder beperkt. Dit is een lastenverlichting van 0,1 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel. (CDA_174_b)
- Het CDA reserveert taakstellend 0,1 mld euro voor een bonus van maximaal 5000 euro aan zelfstandigen als zij hun eerste werknemer in dienst nemen. Dit is een lastenverlichting van 0,1 mld euro. (CDA_134_a)
- Het CDA voert een notionele renteaftrek in over de waarde van het ondernemingsvermogen van ondernemers voor de inkomstenbelasting. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,1 mld euro. (CDA_134_c)
- Het CDA zet de hypotheekrenteaftrek, aftrek wegens geen of geringe eigenwoningschuld, aftrekposten voor zelfstandigen/IB-ondernemers en de persoonsgebonden aftrek om in een heffingskorting. De aftrek ziektekosten, betaalde alimentatie en pensioenpremies zijn uitgezonderd. De heffingskorting is gelijk aan het tarief van de eerste schijf maal de aftrekpost. Voor gepensioneerden met een inkomen tot ca. 35.000 euro geldt een lager tarief doordat zij geen AOW-premie betalen. Dit is in 2025 een lastenverzwaring van 1,1 mld euro voor gezinnen en 0,4 mld euro voor bedrijven en een structurele lastenverzwaring van 1,6 mld euro voor gezinnen en 0,6 mld euro voor bedrijven. (CDA_167_a, CDA_167_b)
- Het CDA verhoogt de percentages voor de bijtelling. Het algemene tarief wordt met 3%-punt verhoogd naar 25%, het verlaagde tarief voor elektrische voertuigen wordt verhoogd tot 20% in 2025 en wordt conform het huidige basispad 22% vanaf 2026. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro in 2025. (CDA_168_a)
- Het CDA halveert geleidelijk de zelfstandigenaftrek ten opzichte van het basispad. In 2025 is 40% van de halvering ingezet. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel. (CDA_133_a)
- Het CDA vermindert het maximale bedrag in de inkomensafhankelijke combinatiekorting met ruim 400 euro en verlaagt het opbouwpercentage met 1%-punt. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro. (CDA_176)
- Het CDA topt de mkb-winstvrijstelling af op een winst van 100.000 euro. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro. (CDA_133_c)
- Het CDA schaft de startersaftrek af. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro. (CDA_133_b)
- Het CDA verlaagt binnen de 30%-regeling voor ingekomen werknemers het percentage onbelast loon van 30% naar 20%. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,1 mld euro. (CDA_147)

Vermogen en winst

- Het CDA heeft de intentie om met de corporatiesector een bestuurlijk akkoord te sluiten met als beoogd doel meer duurzame woningbouw. In het kader van dit akkoord wordt de verhuurderheffing afgeschaft. Dit is een lastenverlichting van 1,5 mld euro in 2025 en 2,1 mld euro structureel. (CDA_105)
- Het CDA voert binnen de vennootschapsbelasting een notionele renteaftrek in over de aangroei van het eigen vermogen. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,5 mld euro. (CDA_148)
- Het CDA verhoogt de kleinschaligheidsaftrek (KIA), waardoor de lasten voor bedrijven taakstellend met 0,1 mld euro verlicht worden. (CDA_134_b)

- Het CDA voert ter vervanging van het huidige box 3 systeem een heffing op daadwerkelijk rendement in, met een heffingsvrij inkomen van 1049 euro in 2025. Dit is een lastenverlichting van 0,1 mld euro. (CDA_165_b)
- Het CDA verhoogt het budget van de innovatiebox in de vpb. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,1 mld euro. (CDA_230)
- Het CDA verruimt het budget van de innovatieregeling Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,1 mld euro. (CDA_219_b)
- Het CDA schaft de baangerelateerde investeringskorting (BIK) per 2022 af en schrapt de daaraan gerelateerde reservering voor lastenverlichting voor bedrijven na 2022. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 2,0 mld euro. (CDA_144)
- Het CDA verhoogt het tarief in de tweede schijf van de vennootschapsbelasting met 2%-punt naar 27% en verzwart zo de lasten voor bedrijven met 1,6 mld euro. (CDA_152)
- Het CDA verkort de eerste schijf in de vennootschapsbelasting naar 200.000 euro. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 1,1 mld euro. (CDA_235)
- Het CDA verhoogt de overdrachtsbelasting voor niet-eigenwoningen naar 10%. Voor woningen aangekocht door corporaties blijft de overdrachtsbelasting 8%. Per saldo is dit een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor gezinnen en 0,2 mld euro voor bedrijven. De juridische houdbaarheid van een uitzondering gericht op woningcorporaties is onzeker. (CDA_250_a, CDA_250_b)
- Het CDA scherpt de CFC-regel voor laagbelaste buitenlandse inkomsten van multinationals aan en breidt deze uit naar actieve inkomsten, met als grens een minimaal effectief tarief van 9%. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,1 mld euro. (CDA_238)
- Het CDA beperkt de schenkingsvrijstelling voor de eigen woning met taakstellend 0,1 mld euro. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen in 2025 en een lastenverzwaring van structureel 0,1 mld euro. (CDA_164)

Milieu

- De invoering van een kilometerheffing op elektrische voertuigen (CDA_201) en het afschaffen van de mrb op elektrische voertuigen (CDA_201_c en CDA_201_d) leidt tot minder gereden kilometers. Dit leidt tot een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en 0,2 mld euro voor bedrijven. (CDA_201_e, CDA_201_f)
- Het CDA verlaagt de bpm taakstellend. Dit is een lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen en 0,2 mld euro voor bedrijven. (CDA_168_b, CDA_168_c)
- Het CDA verhoogt de vaste belastingvermindering in de energiebelasting met 50 euro per aansluiting. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverlichting voor bedrijven. (CDA_161_a, CDA_161_b)
- De invoering van de vrachtwagenheffing van het CDA gaat gepaard met het afschaffen van het eurovignet, een lastenverlichting in de mrb voor vrachtwagens en een daling van de accijnsopbrengst als gevolg van invoering van de vrachtwagenheffing. In totaal leidt dit tot een lastenverlichting voor bedrijven van 0,3 mld euro. (CDA_153_c)
- Het CDA verhoogt de energie-investeringsaftrek (EIA), waardoor de lasten voor bedrijven taakstellend met 0,1 mld euro verlicht worden. Een dergelijke verhoging van de EIA vergroot de kans op het verlenen van ongeoorloofde staatssteun. (CDA_225)
- Het CDA schaft in 2025 de mrb voor elektrische voertuigen af. Dit is een lastenverlichting van beperkte omvang voor bedrijven en gezinnen in 2025 en een lastenverlichting voor gezinnen en bedrijven van afgerond 0,1 mld euro structureel. (CDA_201_c, CDA_201_d)
- Het CDA voert een kilometerheffing in voor elektrische voertuigen, met een standaardtarief van 5 cent en een tarief van 8 cent op drukke wegen. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro en 0,4 mld euro voor bedrijven. (CDA_201_a, CDA_201_b)

- Het CDA voert een vrachtwagenheffing in met een tarief van 12 cent per kilometer. Dit leidt tot een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro en een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,1 mld euro. (CDA_153_a, CDA_153_b)
- Het CDA verdubbelt de vliegbelasting. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen en een lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven en 0,1 mld euro voor het buitenland. (CDA_162_a, CDA_162_b, CDA_162_c)
- Het CDA verhoogt in de periode 2022-2025 het verlaagde tarief in de mrb voor elektrische auto's. Dit is een beperkte lastenverzwaring voor gezinnen en bedrijven in 2025, structureel wordt de mrb voor EV's afgeschaft in het kader van de kilometerheffing (CDA_201_d). (CDA_168_d, CDA_168_e)

Overig

- Het CDA verhoogt taakstellend de accijns op tabak. Dit is een lastenverzwaring van 0,5 mld euro. (CDA_163)
- Het CDA voert een quotum in voor doelgroepbanen van 5%. Het quotum geldt zowel voor bedrijven met meer dan 25 werknemers als voor de overheid. De maatregel leidt tot een lastenverzwaring van 0,2 mld euro. (CDA_210)
- Het CDA voert een digitale dienstenbelasting in met een tarief van 3% over de bruto-opbrengst. Dit is een lastenverzwaring voor het buitenland van 0,2 mld euro. (CDA_146)
- Het CDA verhoogt taakstellend de accijns op alcohol. Dit is een lastenverzwaring van 0,2 mld euro. (CDA_214)

A.2.4 Niet-EMU-relevante lasten

Het CDA verhoogt de niet-EMU-relevante lasten met per saldo 1,7 mld euro in 2025. De verhoging is opgebouwd uit een verhoging van 0,1 mld euro voor gezinnen, een verhoging van 1,5 mld euro voor bedrijven en een ongewijzigd beeld voor het buitenland.

De volgende maatregelen hebben geen effect op het EMU-saldo.

Niet-EMU-relevant

- Het CDA voert een bijmengverplichting in voor groen gas en waterstof met aardgas. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,7 mld euro in 2025 en 1,4 mld euro structureel. (CDA_189)
- Het CDA voert een bijmengverplichting in de vorm van een minimumpercentage “duurzame kerosine” in voor vliegtuigen die in Nederland tanken. Dit minimumpercentage loopt op van 8,4% in 2025 naar 14% in 2030. Dit is afgerond een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,2 mld euro in 2025 en 0,4 mld euro structureel voor bedrijven en van 0,1 mld euro in 2025 en 0,2 mld euro structureel voor het buitenland. (CDA_200_a, CDA_200_b)
- Het CDA verplicht de extra inzet van hernieuwbare brandstoffen in het wegverkeer. Deze verplichting komt neer op 27 PJ aan extra hernieuwbaar brandstofgebruik. Dit is een beperkte niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor gezinnen en een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,2 mld euro voor bedrijven. (CDA_223_a, CDA_223_b)
- Het CDA voert een oplopende efficiëncynorm in die leidt tot de verkoop van volledig hybride gasketels. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (CDA_190)
- Het CDA breidt het woningwaarderingstelsel uit tot huurwoningen met 250 WWS-punten. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven (verhuurders) van 0,1 mld euro in 2025 en van 0,3 mld euro structureel. (CDA_199)

- De maatregelen van het CDA voor de industrie leiden tot kosten voor bedrijven in deze sector vanwege investeringen in CO₂-uitstootreductie. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,1 mld euro in 2025 en 0,3 mld euro structureel. (CDA_249_a, CDA_249_b)
- De CDA-voorstellen op het gebied van hernieuwbare energie leiden tot noodzakelijke additionele investeringen in energienetten, waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van beperkte omvang voor gezinnen en een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van beperkte omvang in 2025 en van 0,1 mld euro structureel voor bedrijven. (CDA_247_a, CDA_247_b)

Tabel A.4 Lastenmutaties ten opzichte van het basispad in 2025, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2025
Inkomen en arbeid	-5,4
Verlagen tarief eerste schijf en aanpassen lengte eerste schijf (CDA_170)	-6,9
Verlagen afbouwpercentage ouderenkorting (CDA_237)	-0,4
Verlagen Aof-premie kleine werkgevers (CDA_149)	-0,3
Overdraagbaarheid algemene heffingskorting niet verder beperken (CDA_174_b)	-0,1
Invoeren aannamebonus eerste werknemer (CDA_134_a)	-0,1
Invoeren aftrek eigen vermogen ib-ondernemers (CDA_134_c)	-0,1
Aftrekposten worden omgezet in heffingskortingen (CDA_167_a, CDA_167_b)	1,4
Aanpassingen autobelastingen (verhogen bijtelling) (CDA_168_a)	0,4
Halveren zelfstandigenaftrek (CDA_133_a)	0,3
Verlagen inkomensafhankelijke combinatiekorting (CDA_176)	0,2
Aftoppen mkb-winstvrijstelling op 100.000 euro (CDA_133_c)	0,2
Afschaffen startersaftrek (CDA_133_b)	0,1
Beperken 30%-regeling tot 20% (CDA_147)	0,1
Vermogen en winst	2,7
Afschaffen verhuurderheffing in bestuurlijk akkoord voor duurzame woningbouw (CDA_105)	-1,5
Invoeren aftrek eigen vermogen in vpb (CDA_148)	-0,5
Verhogen KIA (CDA_134_b)	-0,1
Introductie vermogensaanwasbelasting (CDA_165_b)	-0,1
Verhogen budget innovatiebox (CDA_230)	-0,1
Lastenverlichting WBSO (CDA_219_b)	-0,1
BIK afschaffen (CDA_144)	2,0
Verhoging hoge tarief vennootschapsbelasting (CDA_152)	1,6
Verkorten eerste schijf vennootschapsbelasting (CDA_235)	1,1
Verhogen overdrachtsbelasting niet-eigenwoningen (CDA_250_a, CDA_250_b)	0,3
Aanscherping en uitbreiding CFC-regel in de vennootschapsbelasting (CDA_238)	0,1
Beperken schenkingsvrijstelling eigen woning (CDA_164)	0,0
Milieu	-0,2

Invoeren kilometerheffing EV (gedragseffect) (CDA_201_e, CDA_201_f)	-0,5
Verlaging bpm (CDA_168_b, CDA_168_c)	-0,4
Verhogen belastingvermindering energiebelasting (CDA_161_a, CDA_161_b)	-0,4
Invoeren vrachtwagenheffing (lastenverlichting bedrijven afschaffen eurovignet, verlagen mrb en gedragseffect accijns) (CDA_153_c)	-0,3
Verhogen EIA (CDA_225)	-0,1
Afschaffen mrb EV's (CDA_201_c, CDA_201_d)	-0,1
Invoeren kilometerheffing EV (CDA_201_a, CDA_201_b)	0,8
Invoeren vrachtwagenheffing (CDA_153_a, CDA_153_b)	0,6
Verhogen vliegbelasting (CDA_162_a, CDA_162_b, CDA_162_c)	0,2
Verhogen mrb EV's (CDA_168_d, CDA_168_e)	0,0
Overig	1,1
Verhogen tabaksaccijns (CDA_163)	0,5
Quotum doelgroepbanen (5%) (CDA_210)	0,2
Invoering digitale dienstenbelasting (CDA_146)	0,2
Verhogen alcoholaccijns (CDA_214)	0,2
Niet-EMU-relevant	1,7
Bijmengverplichting voor groen gas en waterstof (CDA_189)	0,7
Bijmengverplichting luchtverkeer (CDA_200_a, CDA_200_b)	0,3
Verplicht gebruik hernieuwbare brandstoffen (CDA_223_a, CDA_223_b)	0,2
Normeren hybride cv-ketels (CDA_190)	0,2
Uitbreiden woningwaarderingssstelsel (CDA_199)	0,1
Kosten voor de industrie (CDA_249_a, CDA_249_b)	0,1
Kosten additionele elektriciteitsopwekking (CDA_247_a, CDA_247_b)	0,1